

İKTİBAS/CITATION

ATAY, Rifat, "Dar Zamanda Dua",
Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,
23 (2010/Ocak-Haziran), 139-150

Dar Zamanda Dua*

Sheila CASSIDY

Çev.: Rifat ATAY, Harran Ü. İlahiyat Fakültesi

e-posta: rifatay@gmail.com

"İnsanlar duayla çoğu zaman Tanrı'yı değiştireceklerini sanırlar, hâlbuki değişmesi gereken kendileridir." S. Kierkegaard¹

Ben, Şili'ye gidinceye kadar, çok sıradan bir doktordum: gündelik koşuşturmayı yakından takip eden, başarılı olmak isteyen, çok fazla zengin olmayı değil fakat içinde çok iyi olmak isteyen, güzel bir ev ve araba sahibi olmak isteyen ve sevdiği her şeyi yapabilen bir kimse. Şili'yi seçmiştim, çünkü Şili'li birkaç arkadaşım vardı ve bana orasının çok güzel bir ülke olduğunu söylemişlerdi. Teklif gayet cazip göründü. Kendimi, bir şekilde, daha az çalışan, muhteşem bir hayat yaşayan ve muhtemelen uzun boylu, göz kamaştırıcı ve yakışıklı bir adamla evlenmiş biri olarak hayal ettim. Böylece servetimi aramak üzere yola çıktım. Şunu kesinlikle açıklığa kavuşturmalıyım ki, ben Şili'ye fakirleri aramak ve onlara hizmet etmek için gitmedim. Belki İngiltere'deki doktorluk hayatının zorluğundan kaçan, sade bir vatandaş olarak oraya gittim. Ve bir müddet sanki hayallerim gerçek olacakmış gibi göründü.

Ne yazık ki yavaş yavaş Şili'nin diğer yüzünü görmeye başladım. Ülkenin ekonomik durumunun iyice kötüleşmesiyle, hastaneler değişmeye başladı ve fakirler, işsizler artık ücretsiz tedavi hakkını yitirmişlerdi. Bir kilise kliniği adına gecekondu semtlerinde çalışmaya başladım. İşte ilk defa o zaman, fakirliğin, acının ve açlığın gerçekliğiyle yüz yüze geldim. Gecekondu semtlerinde, papazlar ve rahibelerle çalışıyordum. Bunun sonucu olarak yaralı dev-

* Du Boulay, S. v. diğerleri, ed., *The Light of Experience*, (London: BBC, 1977), 57-64. 1937'de İngiltere, Lincolnshire'de doğmuştur. *İnanıyorum Ki Biz Kazanacağız* (çev: Gencay Şaylan, Ankara: Başak Yayınları, 1987) adıyla Türkçeye aktarılan kitabı Şili'deki tecrübelerini anlatmaktadır.

¹ Metnin aslında yoktur, tarafımızdan ilave edilmiştir, (çev.).

rimcileri tedavi etmem istendi ki, bu da tutuklanmamla neticelendi. Polisler peşinde olduğu için hastaneye gidemeyen yaralı bir adamı tedavi etmem istendi. Onu, her doktorun yapacağı gibi, hakkında fazla düşünmeden tedavi ettim. Sonrasında da kendimi birden hapisanede buldum.

Cezaevindeki ilk yirmi dört saat içinde sorgulandım ve bir çok fiziksel işkenceye maruz bırakıldım. İnsanlar beni ölümle tehdit ettiler ve ben de belki de ölebileceğimi düşündüm. Böylece ilk defa, birden bunun hayatımın sonu olabileceğini fark ettim. Daha önce bıkkın bir edayla "Elbette ölüm umurumda değil, her şey yolunda gidecek," derken, birden şöyle düşündüm: "Acaba hepsi gerçek mi, Tanrı var mıdır, korkunç bir hata mı yapıyorum, hepsi gerçekten bir peri masalı mıdır?" Her şeye rağmen, hatırlayabildiğim her şeye sıkıca tutundum ve "her şeyin gerçek olduğu" sonucuna vardım. Ne yazık ki bununla kendimi sıcak ve rahatlamış hissedemedim, çünkü bu sadece soğukkanlı ve entelektüel bir karardan ibaretti.

Dua benim için her zaman önemli olmuştur ve tutuklanmadan önceki yıl içinde her gün düzenli olarak ve birçok durumda kendimi dua etmeye disipline etmişim. İşkenceye maruz kaldığım zaman sürecinde ise çok ümitsiz bir şekilde dua ettim; bir çeşit 'yardım et bana Tanrım' türünden bir duayla. O zaman yapılabilecek tek şey o görünmüştü; bir nevi, ayakta kalabilme gücü için dua etme meselesi, çünkü bana her zaman işkence ediyorlar ve insanların isimlerini söyletmeye çalışıyorlardı, ki ben o zaman bu kimseleri yakalayıp öldüreceklerini düşünmüştüm. Bu nedenle teslim olmamak için varımı yoğumu ortaya koydum ve sürekli dua ettim: "Aman Tanrım yardım et, yardım et..."

Bu, pek de rahatlatan türden bir dua değildi; sadece karanlıkta çaresiz bir yakarıştan ibaretti. Teselli verici olan ise birden kendimi O'na inanılmaz derecede yakın hissetmemdi, çünkü anladım ki belki böylece bir şekilde ben de O'nun [İsa'nın] acı çekmesine katılmış oluyordum. Benim çektiklerim bir anlamda Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesi tecrübesi gibi bir şeydi. Bunu söylemek belki gururlanmak gibi görünebilir, fakat kastedilen o değildir. [Sadece] ne hissettiğimi kâğıt üzerinde ifade etmeye çalıştım. Elbiselerimden soyulmak ve öylesine savunmasız bir şekilde uzatılmak bana şöyle düşünme cesareti vermişti: Belki kısmi bir benzerlik de olsa benim çektiklerim İsa'nın çektiklerinin bir benzeridir. Bütün o, çok zor ve karanlık zaman süresince İsa'nın hep orada olduğunu hissettim ve ondan dayanabilmem için yardım etmesini istedim. İşte o zaman Aziz Pavlos'un söylediğinin doğruluğunu anladım: "Hiçbir şey bizi İsa'nın aşkından ayıramaz -ne çıplaklık, ne kötülük, ne de kılıç."

İlginç olan şey, ta o zaman bile, bana işkence eden insanlara karşı nefret hissetmememdi. Onlar için üzüldüm ve İsa'nın kendine işkence eden insanları nasıl affettiğini görebildim, çünkü onların çok bedbaht ve hasta kimseler olduğu gayet açıktı. Dört günlük fiziksel işkenceden sonra, yeni bir dünyaya götürülmüştüm ve onunla beraber yeni bir problemler yumağı doğmuştu. Küçük bir odada sadece bir yatak, yarım bir İspanyolca *İncil* tercümesi, eski bir *Reader's Digest* [Dergisi] ve yüksek bir tuğla duvarın üstünden dağların küçücük görüntüsüyle yapayalnız bırakılmıştım. Kendime çok ciddi bir şekilde çeki düzen vermem konusunda müthiş bir korkuyla dopdoluydum, çünkü herhangi bir zaman diliminde beni tekrar geri götürüp işkence etmeleri ya da beni öldürmeleri gayet mümkündü. Daha pratik düzeyde günün yirmi dört saatini yalnız olarak geçirme sorunu vardı. Bu kadar uzun bir zamanla başa çıkabilmek için kendimi fiziksel ve duygusal olarak organize etmek zorunda kaldım. Eğer çok korkuyorsanız ve ne olacağını da bilmiyorsanız, işiniz çok daha zordur. Sanırım aynı şey yalnız yaşayan, hasta ve ölmekten korkan kimseler içinde geçerlidir. O an için Tanrı'nın benden ne istediğini kavrayabilmek için kendimi çok zorladım. Ve Dietrich Bonhoeffer'in Nazi savaş tuktukluları kampında idamını beklerken yazdığı duayı çok canlı şekilde hatırladım:

Ey Tanrım, seherde sana yalvarıyorum.
Bana yardım et, dua etmem için
Ve düşüncelerimi senin üzerinde odaklaştırabilmem için;
Ben bunu yalnız yapamam.
Benim içimde karanlık var,
Fakat seninle aydınlık hasıl olur;
Ben yalnızım, fakat sen beni terk etmezsin;
Kalbimin takati yok, fakat sen yardım edersin;
Ben yerimde duramam, fakat sen sükûnet verirsin.
Ben de ümitsizlik vardır, fakat sende sabır;
Ben senin yollarını anlayamam,
Fakat sen benim için en iyi yolu bilirsin.

Bana özgürlüğü bağışla,
Ve bana âni yaşayabilmek için güç ver
Ki böylece hem senin hem de insanların huzurunda hesap verebile-
yim.

Rabbim, bana bugün ne getirirse getirsin,
Senin adın şükre layıktır.
Amin.

Böylece Tanrı'nın benim için takdir ettiklerinin aksine hareket etmemek için çok çabaladım ve bu sebeple de serbest bırakılmam için dua etme isteğine karşı savaştım. Tanrı ne isterse onu yapsın, diye sonsuza dek dua ettim; eğer ölmem takdir edilmişse, kadere rıza göstererek ölmeliydim. Fakat insana yaraşır ve onurlu bir şekilde ölebilecek güce sahip olabilmek için de dua ettim. En zor zamanlardan birisi hâkim önüne çıkarıldığım günün gecesi idi. İlk defa o zaman, muhtemelen serbest bırakılmayacağım ve belki de beş ya da on yıl hapis yatacağım gerçeğiyle yüz yüze gelmek zorunda kaldım. Bu felaket bir geceydi. Kendimi kırılma noktasına çok yakın hissettim ve Gerald Kersh'in *Asker*'inde siperde ateş altında kalmış asker gibi dua ettim:

“Benimle kal Tanrı'm, gece karanlıktır-
gece soğuktur, benim küçük cesaret pırıltım söner. Gece uzundur;
Benimle ol Tanrı'm, beni güçlendir.
Bütün iniş ve çıkışlarıyla beraber 'hayat'ı
Yaşamak istiyorum. Korkmuyorum,
Fakat ben ve benimkinden ayrılmak zordur,
Ey bilinemeyen Tanrı'm, kalbime huzur ver.”

Bütün geceyi kurtarılmak ve serbest bırakılmak için dua etmek tabii dürtüsüyle savaşıyorak geçirdim. Bu, kendimi Tanrı'nın iradesine teslim etme çabası, işkence acısına katlanmaktan daha da zordu. İşkence bana başkaları tarafından yapılmıştı ama teslimiyet isteğe bağlı bir eylemdi.

Güçlü olmak için dua ettim, neyin doğru olduğunu bilebilmek için dua ettim. O'nu sevmeye, O'nu övmeye, O'na şükretmeye çalıştım. O'na müteşekkir olmak için birçok neden vardı. Bir yatağım olduğu, yetecek kadar yiyeceğim olduğu, hayatta olduğum, iyi olduğum, bir kitabım olduğu ve daha milyonlarca farklı şeyler için O'na hamt ettim. Sonra başka kimseler için dua ettim. İşkence edilmiş ve hala edilmekte olan bütün diğer insanlar için dua ettim, onların güç, kuvvet bulmaları için dua ettim.

Üç hafta yalnızlıktan sonra, yine tamamen farklı bir ortama zorlandım: Benim dışımda 120 kadının daha olduğu bir tutuklama kampına taşınmıştım. Sekizer kişilik gruplar halinde sıralı ranzaların olduğu odalarda uyurduk; iki kişiye yerde uyurdu, ki böylece hiç kimse hiçbir zaman yalnız kalmasın. Birden, bütün gün çoğunlukla kendim hakkında düşünmek yerine, daha çok diğer insanlarla olan ilişkilerim hakkında düşünmek ve onlara yardım edebilmek için nasıl davranmam gerektiğini görmeye çalışmak zorunda kaldım. O kadar uzun yalnız kaldıktan sonra, onların sevgi ve cömertliği karşısında

çok duygulanmıştım. Benim iyi olmadığımı ya da moralimin bozuk olduğunu zannettiklerinde çok aşırı derecede endişeleniyorlardı. Zamanla beni daha özel bir sevgiyle sevdiklerini anladım. Çünkü ben, Marksist olmayan biri olarak, onlardan birine yardım etmiştim. Beni hediye yağmuruna tuttular; hepsi de birbirinden değerliydi, çünkü onları özellikle benim için yapmışlardı ve bana onlar için çok özel değeri olan şeyleri vermişlerdi. Bana kibrit çöpleri ve yünden yapılmış bir haç ve ekmekten yapılmış bir tespih -ki haftalarca hücre cezası çekmiş bir kızcağz tarafından yapılmıştı- verdiler. Çok özel bir hediye olan demir paralardan yapılmış minyatür kâseler de hapishanenin erkekler bölümünden gönderilmişti. Şili'deki Kızıl Haç tarafından verilen *İncil* de hürriyetime kavuştuğum gün hapishanedeki arkadaşlarımla büyük çoğunluğu tarafından imzalanmıştı.

Kadın mahkûmların hepsi benim gibi genç ve meslek sahibiydi; büyük çoğunluğu da inançsızdı. Ben de bir Katolik olarak bilinmekteydim; bu sebeple ilk Pazar gelince insanlar bana, “Bir ayın yapacak mısın?” diye sordular. Ben hayatımda hiçbir zaman ayın yaptırmamıştım ve böyle bir şeyi yapmaktan fena halde utanmaktaydım. Neticede, çekine çekine üzerinde “Dua etmek isteyenler, dışarıda yapacağız,” yazılı olan küçük bir notu bir yerlere iliştim. Bu genel ilanı yapabilmenin bana ne kadara mal olduğunu fark edince çok utanmıştım; fakat benim tahminimin aksine, yirmi beş civarında insan geldi. Ortaya bir haç alarak çimin üzerine oturduk ve ben insanları rahatlatmak ve onlara yardım edecek bazı parçaları *İncil*'den seçmeye çalıştım. İçimizden geldiği gibi dua ettik. Kocalara, ailelere, sevgililere, kayıplara ve çocuklara dua ettik. O zaman aklıma gelen düşünceleri onlarla paylaşmaya çalıştım. Çok yoğun bir şekilde bana doğan düşüncelerden biri “özgürlüğün manası”ydı. Richard Lovelace'ın güzel şiiri “*Hapishaneden Althea'ya*”yı mahkûmlara tercüme ettim; hatta daha sonra onu yazıya dökerek kendimi nasıl hissettiğimi açıklamak için beni ziyarete gelen arkadaşlara verdim:

“... Taş duvarlar yapamaz bir hapishane,
Ne de demir parmaklıklar bir kafes;
Ruhlar, masum ve huzurlu, algılarlar
Onu bir sığınak olarak;
Eğer ben, aşkımda özgürsem
Ve ruhum özgürse,
Yalnızca melekler, yukarılarda gürleyen,
Tadabilirler böylesine bir özgürlüğü...”¹

¹ Bu, daha uzun bir şiirin son bölümüdür. Bkz.:
<http://www.luminarium.org/sevenlit/lovelace/lovebib.htm>, 23/11/2006.

Cezaevindeyken bu şiir hakkında çok konuştuk ve şu sonuca vardık: Bizim sahip olduğumuz ruh özgürlüğü hakikaten gerçek bir şeydi ve dört metre yükseklikteki duvarlarla, dikenli tellerle ve ellerinde makineli tüfekli adamlarla çevrili olmamıza rağmen, biz gerçekten özgürdük. Köleleştirilmiş olanlarsa bizi mahkûm tutanlardı. İşkenceciler kelimelerin dahi ifade demeyeceği kötülüklerin mahkûmuydular; muhtemelen, mallarını yeterli yiyeceği olmayanlarla paylaşamayan zenginler de kendi öz mallarının köleleriydiler. Ve biz de kendi bencilliğimizden bizi daima özgür kılan bir hürriyet için dua ettik.

Şili'den döndüğümde beri birçok kimse cezaevindeyken dua etmenin bana yardım edip etmediğini sordular. Benim için duanın çok büyük bir yardım olduğunda hiç şüphem yok, özellikle hücre cezası çektiğim zamanlarda. Zannımca, mahkûm olmadan önce duayı hayatımın ayrılmaz bir parçası yapmam, bilinmeyeni, beni bile şaşırtan bir sükûnetle karşılamamı mümkün kılmıştır.

Nisan 1976'da rahibe olmaya karar verdim. Bu yirmi yıldır Tanrı'dan kaçışın sona ermesiydi. Ta okul yıllarından beri, kendimi tam tamına mükemmel bir yolla Tanrı'ya vermem konusunda çağrıldığımı hep hissetmişimdir. Fakat o zaman gördüğüm şekliyle özgürlüğümü kaybetmekle yüz yüze gelmeye bir türlü cesaret edememişim. Ancak, bu karara varmakla, harikulade bir sükûnet ve güç ortaya çıktı. Bu karar bir yerde Tanrı'ya açık bir çek yazmayı gerekli kılmıştı. Elbette o, yapması çok zor bir şeydi, fakat onu yaptıktan sonra, arkasından gelen her şeyi O'nun benim için olan planının bir parçası olarak tabii bir şekilde kabul ettim. Her ne kadar korkmuş ve tedirgin olsam da, kalben kendimle barıştım, çünkü arabayı sürenin ben değil O olduğunu biliyordum.

Geriye doğru çözümlene yapırsa, eğer birisi Tanrı'nın tekerleği devralma noktasına ulaşmak istiyorsa, O'nu çok yakından tanımalı ve böylece O'na sonsuz bir güvenle bağlanmalıdır. İnsanlar, 3 Tanrı'yı birçok yolla tanıyabilirler, hele özellikle dua vasıtasıyla. Bu herhangi bir kimsenin herhangi bir yerde yapabileceği bir şeydir. Bana göre dua Tanrı ile konuşmaktır. O'na kendimi nasıl hissettiğimi söyleyebilirim; eğer kendimi kötü hissediyorsam, O'na öyle söyleyebilirim; eğer kendimi çok mutlu ve neşeli hissediyorsam, O'na bunun için şükrederim. Bir şeyi ölüncesine ister ya da bir şey hakkında fena halde üzülürsem, yine O'na söyleyebilirim. Esasında dua isteğe dayalı bir eylemdir. Ben O'nu sevmek, O'nu övmek, O'na teşekkür etmek ve her ihtiyacımı O'ndan istemek için, aklımı ve kalbimi Tanrı'ya sunmayı tercih ettim. Şunu anladım ki, kilisedeki resmi dua formlarıyla Tanrı'yı daha çok tanıdıkça,

O'nu her yerde daha çok buluyorum, insanlarda ve doğada. Bana göre dünya gerçekten Tanrı'nın azametiyle ayakta kalmaktadır.

Acı tecrübeyle öğrendim ki dua için ayrılan zaman, yaptığımı zannettiğim diğer bütün iyi şeyler tarafından kolayca çalınıp gidebilir. Bu sebeple her gün ve mümkün olan her durumda dua etmeye kendimi disipline etmeyi öğrendim. Şahsen bana, güzel bir kilisede ya da harikulade tabii güzellikleri olan yerlerde dua etmek en kolay gelirken, odamda huzur içinde olmam oldukça zordur. Bu problemle boğuşurken, *karanlığı*, günün meşgalelerini bir tarafa itip Tanrı'yla baş başa olmada bir vasıta olarak kullanmayı öğrendim. Çok sıradan bir yatak odasından bile, dua etmenin gayet kolay olduğu bir atmosferi yaratmak mümkündür. Basit bir kandil ve bir kutu kibritle, kendi *taşınabilir kilisem* her zaman benimledir. Böylece, her yerde oturup kandilime bakarak, bir arkadaşıyla oturuyormuş gibi O'nunla otururum, bazen konuşarak, bazen dinleyerek, bazen sadece orada olarak. Olabilir ki, çok yorgun ve bitkinimdir, bu sebeple O'na şöyle derim: "Rabbim, ben şu an perişan bir haldeyim ve hemencecik yatağa dönmek istiyorum; lütfen bu karmakarışık duayı kabul et ve bugüne dayanmam, çok fazla aniden parlamam ve bencil olmamam için bana yardım et; kısacası Tanrım, hep yardım et!"

Resmi dua formatına bu şekilde bağlılığın, zevk, huzur ve hayatımla baş edebilme yeteneği konularında bana inanılmaz faydalar sağladığını keşfettim. Tanrı'yı, sıradan şeylerde ve etrafımdaki insanlarda daha da fazla buluyorum. Bir kalabalık içinde yürürken ya da otobüste otururken, O benimledir; bazen çevremdeki insanlar arasında İsa olarak ve bazen de her şeye gücü yeten yüce Tanrı olarak tezahür eder. Bu, Tanrı'nın hayatımdaki sürekli varlığı duygusu, hayatıma neredeyse inanılmaz bir zevk boyutu ve aydınlık eklemiştir. Buna binaen, İsa'nın haçına adanmış kimselerin nasıl olup da karanlıkta neşeli bir şekilde yürüyebildiklerini şimdi anlayabiliyorum.